

Vartotojų apsauga – atstovaujамieji ieškiniai

Nuo 2023 m. birželio 25 d. vartotojų kolektyviniai interesai gali būti ginami įgaliotam subjektui vartotojų vardu teismui pareiškus atstovaujamuosius ieškinius (įskaitant tarpvalstybinius atstovaujamuosius ieškinius). Atstovaujамasis ieškinys gali būti pareikštas dėl vartotojų kolektyvinių interesų pažeidimų tokiose srityse kaip finansinės paslaugos, kelionės ir turizmas, energetika, sveikata, telekomunikacijos ir duomenų apsauga (su baigtiniu Europos Sąjungos teisės aktu nuostatų, kurių pažeidimais daroma ar gali būti padaryta žala vartotojų kolektyviniams interesams ir dėl kurių gali būti pareiškiamas atstovaujамasis ieškinys, sąrašu galima susipažinti [čia](#)).

Kas gali pareikšti atstovaujamuosius ieškinius?

Atstovaujamuosius ieškinius gali pareikšti įgaliotoji vartotojų asociacija^[1], Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (toliau – VVTAT) arba kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyti subjektai. Taip pat, atstovaujamuosius ieškinius gali pareikšti ir kitos Europos Sąjungos valstybės narės paskirtas atstovaujамiesiems ieškiniams pareikšti pagal Direktyvą (ES) Nr. 2020/1828^[2] ir Europos Komisijos paskelbtame kompetentingų subjektų sąrašė nurodytas kompetentingas subjektas.

Pabrėžtina, kad VVTAT įgaliota pareikšti atstovaujamuosius ieškinius tik dėl uždraudžiamųjų priemonių taikymo (verslininko veiksmų ar neveikimo nutraukimo arba jų uždraudimo).

- **Atstovaujамasis ieškinys skirtas vartotojų kolektyvinių interesų apsaugai, kurį kaip ieškovas civiliniame procese pareiškia įgaliotas subjektas vartotojų vardu, siekdamas verslo subjektų veiksmų ar neveikimo nutraukimo, jų uždraudimo ir (ar) vartotojų teisių gynimo priemonių taikymo.**
- **Kokiu tikslu reiškiami atstovaujамieji ieškiniai?**

Atstovaujамieji ieškiniai reiškiami **uždraudžiamųjų priemonių ir teisių gynimo priemonių tikslu.**

Uždraudžiamoji priemonė yra laikina arba galutinė priemonė, kuria nutraukiama arba uždraudžiama praktika. Jos abi gali būti naudojamos esamai praktikai sustabdyti arba neišvengiamai praktikai uždrausti.

Teisių gynimo priemonė prekiautojas įpareigojamas imtis taisomųjų veiksmų, pavyzdžiui, atitinkamai ir kaip numatyta pagal ES ar nacionalinę teisę sumokėti kompensaciją, atlikti remonto darbus, pakeisti prekę, sumažinti kainą, nutraukti sutartį arba atlyginti sumokėtą kainą.

[1] Įgaliotųjų subjektų sąrašas skelbiamas VVTAT interneto svetainės www.vvat.lt skiltyje „Vartotojų kolektyvinių interesų gynimas“.

[2] 2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2020/1828 dėl atstovaujамųjų ieškinių siekiant apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB

Ieškinių pareiškimo ir nagrinėjimo, vartotojų informavimo ypatumai

Kompetentingas subjektas apie ketinimą pareikšti **ieškinį dėl verslininko veiksmų ar neveikimo nutraukimo ar jų uždraudimo** (uždraudžiamoji priemonė) praneša verslininkui registruotąja pašto siunta išsiųsdamas rašytinę pretenziją. Pretenzijoje nurodomas verslininko padarytas pažeidimas, apibūdinami vartotojai, kurių kolektyviniams interesams ketinama atstovauti, išdėstomi reikalavimai verslininkui ir įspėjama, kad jų neįvykdžius per keturiolika dienų nuo pretenzijos gavimo dienos kompetentingas subjektas gali kreiptis į teismą ir pareikšti ieškinį. Jeigu per šį terminą atsakymas į pretenziją negaunamas, laikoma, kad verslininkas jos nepatenkino.

Pareiškiant ieškinį dėl verslininko veiksmų ar neveikimo nutraukimo ar jų uždraudimo, kompetentingas subjektas neprivalo įrodyti, kad nuo pažeidimo nukentėję atskiri vartotojai patyrė faktinių nuostolių ar faktinę žalą arba esama prekiautojo tyčios ar neatsargumo.

Pažymėtina, kad pareiškus atstovaujамąjį ieškinį dėl uždraudžiamųjų priemonių taikymo, nereikalaujama vartotojų dalyvavimo procese, pakanka apibūdinti vartotojų, kurių kolektyviniams interesams atstovaujama pareikštu ieškiniu, grupę (pavyzdžiui, nurodant, kad ginami vartotojų, sudariusių organizuotos turistinės kelionės sutartis su konkrečiu kelionių organizatoriumi, interesai).

Tuo tarpu, **pareiškiant ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo** (teisių gynimo priemonė), nurodomi kiekvieno vartotojo, kurio interesams atstovaujama pareikštu ieškiniu, duomenys.

Pažymėtina, kad suinteresuoti vartotojai nėra savaimė įtraukiami į ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo.

pareiškiant ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo, nereikalaujama, kad teismas per atskirą procesą būtų nustatęs verslininko padarytą pažeidimą

Suinteresuoti vartotojai privalo aktyviais veiksmais išreikšti norą būti atstovaujamiems kompetentingam subjektui teismui pareiškiant ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo, t. y. suinteresuoti vartotojai kompetentingam subjektui privalo pateikti **pareiškimą** dėl to, kad jie sutinka, jog jų interesams būtų atstovaujama pareikštu ieškiniu. Pareiškimai kartu su ieškiniu teikiami teismui.

Teismas, priėmęs ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo, specialioje interneto svetainėje suinteresuotų vartotojų informavimo tikslais paskelbia pranešimą apie ieškinyje nenurodytų vartotojų galimybę pateikti kompetentingam subjektui aukščiau nurodytą pareiškimą. Atsižvelgdamas į ieškinio dalyką ir pagrindą, į vartotojų, kurių kolektyviniams interesams atstovaujama pareikštu ieškiniu, skaičių ir jų sklaidą, teismas skelbiamame pranešime gali nustatyti nuo 30 iki 90 dienų terminą aukščiau nurodytam pranešimui pateikti.

Pasibaigus nurodytam terminui, kompetentingas subjektas, jeigu reikia, ne vėliau kaip per 14 dienų turi pateikti teismui patikslintą ieškinį. Teismas nutartimi išsprendžia klausimą dėl to, ar pareiškimą pateikusių vartotojų interesams gali būti atstovaujama pareikštu ieškiniu. Ši teismo nutartis yra

neskundžiama. Kartu su šios teismo nutarties kopija teismas atsakovui ir tretiesiems asmenims išsiunčia pranešimą dėl atsiliepimų į pareiškimą ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo pateikimo nutartį priėmusiam teismui. Kai ieškinyje dėl teisių gynimo priemonių taikymo tenkinamas ar teismas dėl šio reikalavimo patvirtina taikos sutartį, teismo sprendime nurodomi konkretūs vartotojai, kurie turi teisę pasinaudoti šiomis priemonėmis. Įsiteisėjus teismo sprendimui, teismas išduoda vykdomuosius raštus pagal rašytinius kompetentingo subjekto ir (ar) vartotojų pareiškimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad pareiškiant ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo, nereikalaujama, kad teismas per atskirą procesą būtų nustatęs verslininko padarytą pažeidimą.

Bylinėjimosi išlaidos

Bylinėjimosi išlaidos iš vartotojų bylose pagal ieškinius dėl teisių gynimo priemonių taikymo nepriteisiamos. Vis dėlto teismas gali atskirais atvejais nukrypti nuo šios normos, jeigu nustatomas nesąžiningas procesinis elgesys. Taip pat, kompetentingas subjektas gali reikalauti iš vartotojų sumokėti simbolinį ieškinio administravimo mokestį.

Atstovaujamyjū ieškinių nauda

Sukuriamos palankesnės sąlygos ginti vartotojų kolektyvinius interesus, kai verslo subjektai pažeidžia vartotojų apsaugos reikalavimus. Atstovaujamoju ieškiniu suinteresuoti vartotojai savo interesus gina kompetentingų subjektų pareikštais ieškiniiais, patys nebūdami bylos šalimi; Sukuriamas didesnis atgrasomasis poveikis verslo subjektams nesilaikyti vartotojų teisių apsaugos reikalavimų, tuo pačiu prisidedant prie aukšto lygio vartotojų apsaugos užtikrinimo, kadangi ieškiniai dėl vartotojų kolektyvinių interesų gynimo suteikia galimybę efektyviai ir

veiksmingai apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus.

Vartotojų viešojo intereso gynimo institutas leidžia išvengti iš esmės analogiškų individualių reikalavimų, kylančių dėl vartotojų apsaugos teisės aktų pažeidimų, nagrinėjimo daugelyje skirtingų bylų, todėl tai gali sumažinti teismų darbo krūvį.

Teismuose nagrinėjant bylas dėl vartotojų kolektyvinių interesų gynimo, bus racionaliau panaudojami teismų sistemai skiriami finansiniai ištekliai, nei nagrinėjant vartotojų individualiai reiškiamus reikalavimus daugelyje skirtingų bylų.

Informacijos teikimas

Informacija apie pareikštus ieškinius dėl vartotojų viešojo intereso gynimo, taip pat ir kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse pareikštus ieškinius dėl vartotojų kolektyvinių interesų gynimo, šių bylų nagrinėjimo eigą ir jų rezultatus skelbiama VVTAT interneto svetainės www.vvtat.lt skiltyje „Vartotojų kolektyvinių interesų gynimas“.

vvtat

Valstybinė vartotojų
teisių apsaugos tarnyba

Vilniaus g. 25, Vilnius
el. p. tarnyba@vvtat.lt,
tel.: +370 5 262 6751,
www.vvtat.lt